Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

Факультет іноземної та слов'янської філології

Кафедра російської мови, зарубіжної літератури та методики їх викладання

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету іноземної
та слов'янської філології
_____ А. М. Коваленко
28 серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КОНТЕКСТНЕ ВИВЧЕННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ»

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 014 Середня освіта (Мова і література (російська))

Додаткова предметна спеціальність: 014 Середня освіта (Мова і література (англійська))

Освітня-програма: Середня освіта (Російська мова і зарубіжна література.

Англійська мова)

Мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною комісією
факультету іноземної та слов'янської філології
28 серпня 2020 р.
Голова _____
Семеног О. М., доктор пед. наук, професор

Суми – 2020

Розробник: П’ятаченко С. В., кандидат філологічних наук, доцент кафедри російської мови, зарубіжної літератури та методики їх викладання

Робочу програму розглянуто і схвалено на засіданні кафедри російської мови, зарубіжної літератури та методики їх викладання

Протокол № 1 від 28 серпня 2020 р.

Завідувач кафедри _____ Іванова І. Б., канд. пед. наук, доцент

Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Освітній рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Кількість кредитів – 4</td><td rowspan="17">Магістр</td><td colspan="2">Обов’язкова</td></tr>
<tr><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td rowspan="13">Загальна кількість годин – 150</td><td>2-й</td><td>2-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>18 год.</td><td>4 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>28 год.</td><td>6 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>100 год.</td><td>138 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Консультації</td></tr>
<tr><td>4 год.</td><td>2 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю: залік</td></tr>
</table>

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є всебічна підготовка магістрів до здійснення ними ефективного контекстного вивчення художнього твору в загальноосвітніх закладах, що є створенням умов для виконання майбутніми філологами своїх професійних обов'язків на засадах демократизації й гуманізації української шкільної освіти; формування усвідомленого ставлення до художньої літератури як важливого складника мистецтва; удосконалення навичок аналізу літературних явищ у широкому культурному контексті.

Завдання навчальної дисципліни:

– забезпечити засвоєння сутності поняття «контекстний підхід» у загальноосвітній школі;

– з'ясувати специфіку принципу контекстного вивчення художнього твору, визначити провідні шляхи його реалізації в процесі літературної освіти;

– визначити провідні види контексту, сукупність яких обумовлює виникнення художнього твору, дати їхню характеристику;

– визначити специфіку контекстного вивчення творів російської та зарубіжної літератури;

– визначити специфіку контекстного вивчення художніх творів у загальноосвітній школі (основна й старша школа);

– навчити здійснювати контекстне вивчення епічних, ліричних і драматичних творів на підставі урахування їхньої родової специфіки;

– сформувати вміння контекстного вивчення художніх творів різних жанрів відповідно до завдань літературної освіти у загальноосвітніх навчальних закладах.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Ефективна реалізація основних завдань вивчення дисципліни «Контекстне вивчення зарубіжної літератури в закладах середньої освіти» можлива за умови наявності базових знань у межах усесвітньої історії, філософії, літературознавства, зарубіжної літератури різних епох, а також навичок самостійної навчальної та пошуково-дослідницької діяльності студентів.

3. Результати навчання за дисципліною

За результатами вивчення дисципліни студент має **знати**:

– принципи контекстного вивчення літературного твору;

– історичне тло та етапи розвитку світового літературного процесу;

– філософські теорії, релігійні традиції, міфологічні архетипи, що впливали на формування естетичних пріоритетів представників зарубіжної літератури;

– національну специфіку розвитку європейської та американської літератури;

– специфіку розвитку літературних напрямів, течій, шкіл;

– особливості творчості окремих письменників, їх значення в історії світової культури.

Студент має **вміти**:

– аналізувати літературний процес у культурно-історичній площині;

– виокремлювати основні види контексту: біографічний, літературознавчий, культурологічний, особистісно-значущий;

– установлювати міжлітературні зв'язки;

– визначати типи художньої свідомості та особливості її відображення в художніх творах;

– виявляти зв'язок традицій та новаторства на рівні художнього тексту;

– аналізувати художні твори в контексті діалогу культур;

– компетентно оцінювати естетичну значущість творів та критерії актуальності творів, що вивчаються.

Студент має **володіти**:

– базовим понятійним апаратом;

– навичками критичного мислення, аналізу, абстрагування, узагальнення;

– навичками аргументованого відстоювання власної позиції;

– навичками ведення кваліфікованої дискусії.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A	Студент глибоко й повно засвоїв необхідні знання, уміння й навички: вільно володіє понятійною системою дисципліни; залучає до відповіді самостійно здобуту інформацію; наводить самостійно дібрані приклади, супроводжуючи їх повним та глибоким коментарем; самостійно вирішує пізнавальні пошукові завдання різної складності; у процесі висвітлення теоретичного матеріалу здійснює співставлення різних наукових точок зору, концепцій, підходів, посилається на наукові джерела та називає прізвища науковців; володіє навичками критичного мислення; сумлінно виконав усі практичні завдання, передбачені робочою програмою дисципліни; отримав найвищу оцінку за виконання самостійної роботи.
B	Студент глибоко й повно засвоїв необхідні знання та вміння: вільно володіє понятійною системою дисципліни; залучає до відповіді самостійно здобуту інформацію; наводить самостійно дібрані приклади, супроводжуючи їх повним та глибоким коментарем; здатен вирішувати

	пізнавальні пошукові завдання; володіє навичками критичного мислення; виконав усі практичні завдання, передбачені робочою програмою дисципліни; отримав високу оцінку за виконання самостійної роботи.
C	Студент засвоїв комплекс необхідних знань та вмінь: вільно володіє понятійною системою; залучає до відповіді самостійно здобуту інформацію, наводить самостійно добрані приклади; схильний до критичного мислення; належним чином виконав практичні завдання, передбачені робочою програмою дисципліни, отримав позитивну оцінку за виконання самостійної роботи.
Д	Студент володіє основами знань, умінь і навичок з дисципліни: понятійний апарат засвоїв неповно, припускається помилок у формулюванні понять; самостійно опрацював належний обсяг інформації, але не усвідомлено – використовує опрацьовану інформацію у відповідях несистематично; припускається помилок під час висвітлення теоретичного матеріалу; виконує практичні завдання, припускаючись окремих помилок; має виконані, але не всі (не менше 60%) практичні завдання, передбачені робочою програмою дисципліни; отримав позитивну оцінку за виконання самостійної роботи.
E	Студент володіє основами знань, умінь і навичок з дисципліни: понятійний апарат засвоїв неповно, припускається помилок у формулюванні понять; самостійно опрацював не увесь належний обсяг інформації, не використовує опрацьовану інформацію у відповідях; виконує практичні завдання, припускаючись помилок; має виконані, але не всі (не менше 60%) практичні завдання, передбачені робочою програмою дисципліни; самостійну роботу виконав не в повному обсязі.
FX	Студент не оволодів достатнім обсягом знань, умінь та навичок: засвоїв менше 50% понятійного апарату дисципліни; у студента була спроба виконати самостійну роботу, але він не отримав позитивної оцінки; практичні завдання виконані частково (до 40%).
F	Студент не оволодів достатнім обсягом знань, умінь та навичок: засвоїв менше 50% понятійного апарату дисципліни; практичні завдання виконані частково (до 20%), завдання для самостійного опрацювання не виконані.

Критерії оцінювання самостійної роботи здобувачів

Для оцінювання рівня виконання індивідуальних завдань та самостійної роботи студентів застосовуються такі критерії:

1) повнота виконання завдання (елементарна; фрагментарна; повна / неповна);

2) рівень самостійності студента (під керівництвом викладача; самостійно);

3) сформованість навчально-інформаційних умінь (робота з підручником, складання плану, конспекту; вміння користуватися навчальною, науковою та довідковою літературою, словниками та ін.);

4) сформованість навчально-інтелектуальних умінь (визначення понять, аналіз, синтез, порівняння, класифікація, систематизація, узагальнення; вміння відповідати на питання, виконувати завдання та ін.);

5) рівень сформованості спеціальних умінь (уміння використовувати на практиці набуті знання):

– високий: володіння навичками творчо-дослідницької діяльності;

– достатній: використання набутих знань у стандартних практичних ситуаціях;

– середній: уміння обирати відомі способи дії для виконання спеціальних завдань;

– низький: володіння навичками проводити обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу.

5. Розподіл балів

<table>
<tr><td colspan="5">Поточний контроль</td><td rowspan="2">Всього</td><td rowspan="2">Загальна сума балів</td></tr>
<tr><td colspan="3">Розділ 1</td><td colspan="2">Розділ 2</td></tr>
<tr><td>Т 1.1</td><td>Т 1.2</td><td>Т 1.3</td><td>Т 2.1</td><td>Т 2.2</td><td></td><td rowspan="5">100</td></tr>
<tr><td colspan="5">Поточний контроль</td><td rowspan="2">60</td></tr>
<tr><td>12</td><td>12</td><td>12</td><td>12</td><td>12</td></tr>
<tr><td colspan="5">Контроль самостійної роботи</td><td rowspan="2">40</td></tr>
<tr><td>8</td><td>8</td><td>8</td><td>8</td><td>8</td></tr>
</table>

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	Відмінно
82 – 89	B	Добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	Задовільно
60 – 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Засоби діагностики результатів навчання

Діагностика результатів навчання проводиться за допомогою перевірки виконання практичних завдань, тестових завдань, співбесіди під час консультацій, складання заліку.

7. Програма навчальної дисципліни

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Контекстний підхід до вивчення епічних і ліричних творів
Тема 1.1. Сутність контекстного підходу до вивчення художнього твору та провідні види контексту.
1. Принцип контекстного вивчення художнього твору.
2. Провідні види контексту, їхня специфіка.
3. Сполучення видів контексту під час вивчення художнього твору.

Тема 1.2. Особливості контекстного вивчення епічних творів.
1. Родова специфіка епосу.
2. Контекстне вивчення епічних творів в основній школі.
3. Контекстне вивчення епічних творів у старшій школі.

Тема 1.3. Особливості контекстного вивчення ліричних творів.
1. Родова специфіка лірики.
2. Контекстне вивчення ліричних творів в основній школі.
3. Контекстне вивчення ліричних творів у старшій школі.

Розділ 2. Контекстне вивчення драматичних і фольклорних творів
Тема 2.1. Контекстне вивчення драматичних творів.

1. Родова специфіка драми.
2. Контекстне вивчення драматичних творів в основній школі.
3. Контекстне вивчення драматичних творів у старшій школі.

Тема 2.2. Контекстне вивчення фольклорних творів.

1. Родова специфіка фольклору, жанри фольклору.
2. Риси фольклору як мистецтва слова, відмінність від художньої літератури.
3. Контекстне вивчення фольклорних творів у школі.

7.2. Структура і обсяг навчальної дисципліни

Назва розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма навчання					Заочна форма навчання				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		лекц.	практ.	конс.	с/р		лекц.	практ.	конс.	с/р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розділ 1. Контекстний підхід до вивчення епічних і ліричних творів										
Тема 1.1. Сутність контекстного підходу до вивчення художнього твору та провідні види контексту.	28	2	4	2	20	27	1		1	25
Тема 1.2. Особливості контекстного вивчення епічних творів.	30	4	6		20	28	1	2		25
Тема 1.3. Особливості контекстного вивчення ліричних творів.	30	4	6		20	28	1	2		25
Розділ 2. Контекстне вивчення драматичних і фольклорних творів										
Тема 2.1. Контекстне вивчення драматичних творів.	32	4	6	2	20	28	1	2		25
Тема 2.2. Контекстне вивчення фольклорних творів.	30	4	6		20	39			1	38
Загальна кількість годин	**150**	**18**	**28**	**4**	**100**	**150**	**4**	**6**	**2**	**138**

Теми практичних (семінарських) занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1.	Сутність контекстного підходу до вивчення художнього твору та провідні види контексту.	4	
2.	Особливості контекстного вивчення епічних творів.	6	2
3.	Особливості контекстного вивчення ліричних творів.	6	2
4.	Контекстне вивчення драматичних творів.	6	2
5.	Контекстне вивчення фольклорних творів.	6	
Усього		**28**	**6**

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Активные формы преподавания литературы: лекции и семинары на уроках в старших классах / Р. И. Альбеткова и др. Москва: Просвещение, 1991. 175 с.

2. Вербицкий А. А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход: методическое пособие. Москва: Высшая школа, 1991. 207 с.

3. Волошина Н. Й. Естетичне виховання учнів у процесі вивчення літератури. Київ: Радянська школа, 1985. 102 с.

4. Гладишев В. В. Жанр оповідання в контексті шкільної програми: 6-7 класи (рос.). Харків: Основа, 2003. 112 с.

5. Гладишев В. В. Жанр оповідання в контексті шкільної програми: 10-11 класи (рос.). Харків: Основа, 2003. 112 с.

6. Гладишев В. В. Контекстне вивчення художніх творів в основній і старшій школі: науково-методичний посібник. Миколаїв: ОІППО, 2006. 176 с.

7. Гладышев В. В. Контекстное изучение рассказов в средних и старших классах: монография. Миколаїв: МДУ імені В. О. Сухомлинського, 2009. 220 с.

8. Гладишев В. В. Тексти та контексти: Контекстне вивчення художніх творів у курсах зарубіжної та російської літератури: посібник для вчителя. Видання 2-ге. Миколаїв: МОІППО, 2002. 90 с.

9. Гладишев В. В. Теорія і практика контекстного вивчення драматичних творів: підручник для слухачів курсів. Миколаїв: МОШППО, 2008. 188 с.

10.Гладишев В. В. Теорія і практика контекстного вивчення художніх творів у шкільному курсі зарубіжної літератури: монографія. Миколаїв: Іліон, 2006. 372 с.

11.Гладишев В. В. У контексті історії: “старе” і “нове” в програмі літератури 11 класу: посібник для вчителів російської та зарубіжної літератури та студентів-філологів педвузів (рос.). Харків: Основа, 2004. 128 с.

12.Градовський А. В. Компаративний аналіз у системі шкільного курсу літератури: методологія та методика: монографія. Черкаси: Брама, 2003. 292 с.

13.Доманский В. А. Литература и культура. Культурологический подход к изучению словесности в школе: учебник. Москва: Наука, Флинта, 2002. 368 с.

14.Жила С. О. Теорія і практика вивчення української літератури у взаємозв’язках із різними видами мистецтв у старших класах загальноосвітньої школи: монографія. Чернігів: Деснянська правда, 2004. 360 с.

15.Ісаєва О. О. Організація та розвиток читацької діяльності школярів при вивченні зарубіжної літератури: посібник для вчителя. Київ: Ленвіт, 2000. 184 с.

Додаткові:

1. Ісаєва О. О. Теорія і технологія розвитку читацької діяльності старшокласників у процесі вивчення зарубіжної літератури: монографія. Київ, 2003. 380 с.

2. Клименко Ж. В. Теорія і технологія вивчення перекладних художніх творів у старших класах загальноосвітньої школи: монографія. Київ: НПУ імені М. Драгоманова, 2006. 340 с.

3. Ковбасенко Ю. І. Філологічний аналіз художнього тексту: посібник. Київ: ІСДО, 1995. 48 с.

4. Колокольцев Е. Н. Искусство на уроках литературы: пособие для учителя. Киев: Радянська школа, 1991. 208 с.

5. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. Київ: Радянська школа, 1989. 608 с.

6. Кудряшев Н. И. Взаимосвязь методов обучения на уроках литературы: книга для учителя. Москва: Просвещение, 1981. 190 с.

7. Мартинець А. М. Сучасний урок зарубіжної літератури. Харків.: Основа, 2005. 176 с.

8. Медведев В. П. Изучение лирики в школе: книга для учителя. Москва: Просвещение, 1985. 208 с.

9. Методика преподавания литературы / под ред. З. Я. Рез. Москва: Просвещение, 1985. 368 с.

10.Методика преподавания литературы / под ред. О. Ю. Богдановой и В. Г. Маранцмана. Москва: Просвещение, ВЛАДОС, 1995. Ч. 1. 288 с.

11.Методика преподавания литературы / под ред. О. Ю. Богдановой и В. Г. Маранцмана. Москва: Просвещение, ВЛАДОС, 1995. Ч. 2. 288 с.

Інформаційні ресурси

1. Джуді Ньюман, Дуглас Талак. Текст і Контекст. URL: www.americansc.org.uk/online/context.htm.
2. http://edu.rin.ru Освітній портал
3. http://www.library.edu-ua.net/ – Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського